

NAUČNOM VEĆU FAKULTETA DRAMSKIH
UMETNOSTI U BEOGRADU
FAKULTET DRAMSKIH UMETNOSTI
BULEVAR UMETNOSTI 20
11070 Novi Beograd

PREDMET: Izveštaj komisije za ocenu i odbranu doktorske disertacije kandidatkinje mr Ane Đurković pod nazivom: POETIKA I SINTAKSA 'KRATKOG METRA' NA PRIMERU STVARALAŠTVA DEJANA ĐURKOVIĆA

BIOGRAFIJA KANDIDATKINJE MR ANE ĐURKOVIĆ

Ana Đurković rođena je 1.01.1964. godine u Beogradu. Diplomirala je na FDU na odseku FTV montaža 1987. godine, u klasi prof. Marka Babca. Od 1986. godine radi u JMU RTS prvo kao honorarni saradnik, a od 1996. godine je zaposlena na neodređeno vreme u zvanju majstora montaže. Magistrirala je na FDU 2009. godine odbranivši magistarsku tezu „Socijalna subverzija u dokumentarnim filmovima Dejana Đurkovića ZA I PROTIV ZA I ISTINA NA TERAZIJAMA“ pod mentorstvom profesora dr Nikole Stojanovića. Knjigu U TRAGANJU ZA IZGUBLJENOM ISTINOM objavila je u izdavačkoj kući Zadužbina Andrejević 2011. godine (Đurković, Ana, U traganju za izgubljenom istinom, Zadužbina Andrejević, Beograd, 2011).

Učesnik je više naučnih simpozijuma: Filozofija medija i Tradicionalna estetska kultura: mediji.

U Zborniku radova sa međunarodnog simpozijuma Filozofija medija 2013. godine, objavila je rad NADREALNO KAO ISTINITO (Đurković, Ana, Nadrealno kao istinito, Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog simpozija Filozofija medija: mediji i javnost, Sveučilište Sjever i Centar za filozofiju medija i mediološka istraživanja, Zagreb, 2014, str 467-475).

Rad KRATKI FILM I KREATIVNOST izložila je na simpozijumu FILOZOFIJA MEDIJA: Kreativnost i mediji, održanom na Cresu 2015. godine, rad KRATKI FILM KAO NOVI MEDIJ izložen je na simpozijumu Tradicionalna estetska kultura: Mediji u Nišu 2015. godine i oba su u procesu objavljivanja, dok je rad KRATKI FILM KAO MEDIJ MASOVNE KOMUNIKACIJE uvršten u Zbornik radova naučnog skupa IX Crnogorski medijski dijalozi: Informacija-roba ili ljudsko pravo, na kom će biti i izložen u maju 2016.godine.

U SKC-u juna 2015. godine održala je predavanje na tribini pod nazivom SAN I STVARNOST, podnaslova POETIKA I SINTAKSA 'KRATKOG METRA' NA PRIMERU STVARALAŠTVA DEJANA ĐURKOVIĆA, posle prikazivanja 4 Đurkovićeva filma: Anabelin san (1966), Psihodelikt (1968), Presađivanje osećanja (1969) i U pravcu početka (1970).

Komisija za odbranu doktorske disertacije kandidatkinje mr Ane Đurković, POETIKA I SINTAKSA 'KRATKOG METRA' na primeru stvaralaštva Dejana Đurković, koja je radila u sastavu:

1. dr Divna Vuksanović, redovni profesor

2. dr Aleksandar Janković, vanredni profesor
3. dr Maja Volk, redovni profesor, mentor
4. dr Danica Aćimović Nenin, vanredni profesor
5. dr Živko Popović, redovni profesor

pregledala je rad i donela sledeći zaključak:

Doktorska disertacija Ane Đurković napisana je u trinaest poglavlja koja uključuju literaturu i priloge, sadrži Abstrakt na srpskom i engleskom jeziku, kao i bogatu bibliografiju (knjige domaćih i stranih autora, monografije, zbornike, časopise, internet izvore i relevantnu arhivsku građu).

Rad počinje uvodnim razmatranjima filma kao samostalne umetnosti uz prikaz izabranih argumenata autora koji su deo njegove istorije i teorije (Marlo, Epstein Kanudo...) ,prožimajući u sebi i postavljanje teoretskog okvira na kome će se bazirati sledeće poglavlje (do 8. stranice) gde su definisani predmet i cilj istraživanja, dat hipotetički okvir, predstavljena korišćena metodologija, očekivani rezultati istraživanja i potencijalni doprinos.

U uvodnom delu kandidatkinja postavlja i pitanje da li je sedma umetnost omogućila prelaženje iz svakodnevnog realnosti u jedan snoliki nadrealni svet: „svet koji živi izvan nas ali čiju radost i bol možemo fizički osetiti?“ i ističe kako se savremeni reditelji u malom broju bave kratkom formom što su nekada činili velikani filma kao što su Orson Vels, Pazuolini, Godar, Polanski itd.

Metodološki okvir obuhvata teorijsko i empirijsko izučavanje filma (polazeći od opšteg) i kratkometražnog filma (idući ka posebnom). Teorijsko istraživanje obuhvata relevantne podatke koji treba da zadovolje ciljeve rada, a prikupljeni su analizom stručne literature iz oblasti istorije i teorije filma, kao i pregledom novinske dokumentacije i arhiva. U radu Đurkovićeva koristi i kritičku metodu u smislu sagledavanja trenutnog stanja na polju proizvodnje i mogućeg plasmana kratkometražnih filmova.

Predmet istraživanja ovog rada su četiri kratka filma Dejana Đurkovića: Anabelin san (1966), Psihodelikt (1968), Posađivanje osećanja (1969) i U pravcu početka (1970) da bi se njihovom analizom potvrdila osnovna hipoteza : „Kratkometražni film, kao forma izražavanja potreban je i u digitalnoj eri jer pruža mogućnost autoru ne samo da se umetnički ostvari, već i da stvori delo koje će odražavati njegove principe i stavove, prepoznatljivu poetiku i rukopis i daje mu mogućnost da na taj način utiče na svet oko sebe.“

Đurkovićeva 4 filma, kandidatkinja je odabrala za predmet istraživanja imajući u vidu njihovu relevantnost za analizu ukrštanjem sociološko filozofsko-estetskog diskursa sa ciljem da se dokaže kako su ti filmovi gotovo vizionarski, a danas moderni i čitljivi, bez obzira što su nastali pre toliko godina.

Kandidatkinja ističe dva ključna pojma u istraživanju SLOBODU STVARANJA i OSLOBOĐENOG GLEDAOCA, dokazujući da autor u kratkometražnom filmu ima neomeđeni umetnički i kritički prostor, prostor za eksperiment, oslobođen od komercijalnih pritisaka producenstskih kuća, kojima je izložen dugometražni igrani film, ali pri tom zahteva i angažovanje gledaoca, te postaje idealan novi medij, koji sopstvenim jezikom „spaja nespojivo – snolike živote i tehnološke inovacije“.

U drugom poglavlju (str.9-21) kandidatkinja iznosi odabrane argumente teoretičara i stvaralaca sedme umetnosti (Arnhajm, Ažel, Arto, Minsterberg, Moren, Bodrijar, Kanudo, Krakauer, Breson, Hendrikovski i mnogi drugi) upravo tumačeći važnost ove umetnosti za XX vek i dominaciju kratke forme u nadolazećoj digitalnoj eri.

U poglavlju III (str. 21-29) sledi mala ali vrlo detaljna istorija razvoja estetike kratkometražnog filma, definicija pojma i pregled žanrova. Koristeći sintagme „kratki film“, „kratka filmska forma“ i „kratki metar“, kandidatkinja se „uhvatila u koštac“ sa još uvek nedovoljno preciziranim pojmom u naporu da jedan vrlo široki spektar rodova sintetizuje i dovede u vezu.

U četvrtom poglavlju kandidatkinja se bavi empirijskim istraživanjem (str. 29-47), navodi da je sproveda istraživanje na 134 ispitanika kroz upitnik sa pet ključnih pitanja o kratkom filmu, zatim iznosi rezultate i analizu odgovora, zaključivši da je 74,62% ispitanika potvrdilo da gleda kratkometražne filmove, te da je njih 91, 79% potvrdilo da je kratki film posebna umetnička forma koju gleda i želi da gleda. Na osnovu ovog upitnika Đurkovićeva je bila u mogućnosti da izvede opšte zaključke o preovlađujućim stavovima. Rezultati istraživanja su sistematizovani kroz odgovarajuće tabele. Svako pitanje i svaki odgovor iz upitnika su vrlo iscrpno statistički obrađeni.

Slede poglavlja u kojima se uspostavlja istorijski i društveni kontekst autorskog stvaranja. U delu V NADREALIZAM I NADREALISTI (str. 47-55) kandidatkinja kroz istorijsku prizmu posmatra ovaj fenomen, uticaj koji je imao na stvaraocima u zemlji i odnos prema filmskom stvaralaštvu, dovodeći ga u vezu sa poetikom koju razvija Dejan Đurković. U poglavlju VI (str. 55-67) naslovljenim TRI A FILMA: AVANGARDA, ANDERGRAUND I ALTERNATIVA, kandidatkinja daje pregled mišljenja estetičara (domaćih i stranih) koji bliže određuju navedene pojmove i uvodi nas tako u poglavlje VII:PRIMERI SRPSKOG ALTERNATIVNOG FILMA (str.67-82) gde posle definisanja srpskog filmskog nasleđa alternativnog filma, pristupa kraćoj analizi dvadeset odabranih filmova stvorenih u periodu 1950-1990. godine.

U osmom poglavlju (str. 82-90) kandidatkinja daje istorijski osvrt na razvoj autorske misli i prenosi razgovore sa istaknutim rediteljima i stvaraocima koji su imali uvid u autorski rad Dejana Đurkovića.

Najveći deo rada čini deveto poglavlje KRATKI FILMOVI DEJANA ĐURKOVIĆA (str.90-200), i posvećeno je studiji slučaja koja tretira kompletan filmski opus ovog autora sa posebnom pažnjom dokazujući razloge i motivacije stvaranja, kao i interakciju društvenih okolnosti, a zatim beležeći naknadne knjige snimanja detaljno analizira izdvojena 4 filma: ANABELIN SAN, PSIHODELIKT, PRESAĐIVANJE OSEĆANJA i U PRAVCU POČETKA. „Sanjanje se može odvijati i na javi, snovi se mogu slediti i mogu biti putokazi-predskazanja...“ jedna je od misli kojom autorka kontekstualizuje autorov rukopis. Metodologijom usmenog prikupljanja podataka kandidatkinja je intervjuisala brojne savremenike i saradnike Dejana Đurkovića, koji u subjektivnom maniru govore o uzajamnim uticajima, dodatno osvetljavajući način rada i društvene okolnosti u kojim su se kretali i stvarali. Kandidatkinja dodatno, relevantnom arhivskom građom, podupire te navode, kako bi ih objektivizovala.

U poglavlju X DUNAV FILM (str.200-211) kandidatkinja piše o producerskoj kući koja je stajala iza mnogih Đurkovićevih filmova i govoreći o „omiljenim temama i motivima koje koriste“ beleži registar filmova prema žanrovima, navodeći primere najznačajnijih festivala kratkometražnog filma.

U jedanaestom poglavlju (str. 213-221) zabeležena su neka od najznačajnijih imena dokumentarnog i kratkometražnog filma kao i istoriografski prikaz najdugovečnijeg Beogradskog festivala dokumentarnog i kratkometražnog filma (1953-2015).

U poglavlju XII (str. 221-234) Đurkovićeva analizira uticaj novih tehnologija na poetiku i estetiku filma uopšte i kratkometražnog filma rezimirajući u stavu da su „novi standardi filmske prakse prouzrokovani prelaskom na digitalnu sliku“, i istražujući zastupljenost kratkog igranog programa u programu Javnog medijskog servisa.

U trinaestom, zaključnom poglavlju teze (str.234-241), kandidatkinja sumira rezultate, rezimira i ističe ključne uvide proizašle iz istraživanja, povezujući ih sa početnim hipotezama i iznosi originalne zaključke sintetizujući teoriju i istraživačku praksu.

Na kraju rada slede biografija Dejana Đurkovića (str 241-243), kratka biografija Đurkovićeve (vita) i obiman spisak literature (str. 244-248) koja je korišćena i drugih izvora istraživanja (bibliografija, vebografija i prilozi).

Prevazilaženje getoizacije kratkog filma Đurkovićeva vidi u sveprisutnosti i promociji ovog žanra, što spada u domen kritike kulturne politike: „...Zaključićemo da umetnost kratkog filma treba da iskorači iz svog omeđenog sveta filmskog platna, pruži ruku novim tehnologijama, zadržavajući u tom susretu svoje najlepše osobine – da bude umetnost dočaravanja, a ne nametanja, umetnost sugestije, a ne zadatih simbola, umetnost snova uhvaćenih u pokretne slike.“

Iz svega navedenog doktorska disertacija kandidatkinje Ane Đurković predstavlja originalni naučni rad, u smislu izbora predmeta, dok kvalitet ovog rada proističe i iz konzistentnog pristupa razmatranoj tematici koja do sada nije u dovoljnoj meri obrađivana u teorijskom smislu reči. Kandidatkinja je posmatrala kratke igrane i dokumentarne filmove Dejana Đurkovića u kontekstu šezdesetih godina XX veka, tadašnjeg društvenog okruženja i značaja koji su takvi filmovi imali u okviru SFRJ, a kroz svoje istraživanje i detaljnu analizu izabranih kratkih filmova Dejana Đurkovića napravila je paralelu sa mestom koje kratkom filmu danas pripada u svetu. Izrazitu aktuelnost ovom radu donosi odabrani ugao posmatranja kroz povezivanje kratkometražnog filma i novih tehnologija (interaktivnih platformi) u eri digitalizacije. U Zaključku Ana Đurković kaže: „...zato i predlažemo televizijskim produkcijama, naročito lokalnim, kojima uvek nedostaje proizvodnja programa, da utvrde čvršće veze sa autorima 'kratkog filma', kao i da osmisle druge sadržaje na bazi tema koje ovakvi filmovi pokreću...“ Naučni doprinos Ane Đurković proizilazi iz uobličavanja višedecenijske stručne prakse i apstraktnih premisa u jednu naučnu interpretaciju na ubedljiv i inovativan način, potkrepljenu empirijskim istraživanjem. Opservacija da je nezamenljiva sistemska odgovornost i uloga države za razvoj ovog žanra ali i veze koju medijska pismenost i kritička misao imaju u formiranju modernog demokratskog društva, od posebne su važnosti.

Komisija je pregledala i analizirala ovaj inspirativni rad, donela je zaključak da postignutim kvalitetom zadovoljava i predstavlja značajan doprinos istoriji kratkometražnog filma, te da je uprkos empirijske fluidnosti teme osim teoretskog doprinosa ponudio i praktična rešenja za budućnost kratke filmske forme. Na osnovu rečenog, komisija za ocenu i odbranu doktorskog rada kandidatkinje Ane Đurković, koja je radila u sastavu : dr Divna Vuksanović, redovni profesor Fakulteta dramskih umetnosti u

Beogradu, dr Aleksandar Janković, vanredni profesor Fakulteta dramskih umetnosti u Beogradu, dr Danica Aćimović Nenin, vanredni profesor Fakulteta za menadžment u Novom Sadu, dr Živko Popović, redovni profesor Akademije umetnosti u Novom Sadu i dr Maja Volk, redovni profesor Fakulteta dramskih umetnosti u Beogradu i mentorka rada, daje pozitivno mišljenje o doktorskoj disertaciji kolegice Đurković i predlaže Naučnom veću FDU usvajanje izveštaja i organizovanje daljih proceduralnih postupaka u svrhu usmene odbrane dokorskog rada.

Članovi komisije:

1. dr Divna Vuksanović, redovni profesor
2. dr Aleksandar Janković, vanredni profesor
3. dr Maja Volk, redovni profesor, mentor
4. dr Danica Aćimović Nenin, vanredni profesor
5. dr Živko Popović, redovni profesor

U Beogradu, 25.04.2016. godine